

Regionstyrelsen

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till Förordningen om industriell acceleration och omställning

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Klimat- och näringslivsdepartementet över Europeiska kommissionens förslag till Förordningen om industriell acceleration och omställning.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Klimat- och näringslivsdepartementet har genom remiss (KN2026/00781) gett Region Stockholm möjlighet att yttra sig över Europeiska kommissionens förslag till Förordningen om industriell acceleration och omställning. Förordningen syftar till att stärka EU:s industriella konkurrenskraft och motståndskraft genom åtgärder för att stimulera produktion och efterfrågan på ren teknik och produkter av och med lågt koldioxidavtryck, korta och förenkla administrativa processer och begränsa utländska direktinvesteringar inom strategiska sektorer.

Region Stockholm välkomnar förordningens generella syfte att stärka EU:s konkurrenskraft och motståndskraft genom att stödja den gröna och digitala omställningen samt påskynda utfasningen av fossila bränslen. Regionen ser dock att flera delar av lagstiftningen och dess harmonisering till annan relevant produkt- och klimatregelring behöver förtydligas för att inte riskera att orsaka oproportionerliga kostnadsökningar, leveransstörningar, ökad administrativ börda och målkonflikter.

Region Stockholms huvudsakliga ståndpunkter:

- Förordningens generella syfte att stärka EU:s konkurrenskraft och motståndskraft genom att stödja den gröna och digitala omställningen samt påskynda utfasningen av fossila bränslen välkomnas.

- Hänsyn bör tas till faktiska förutsättningar för upphandling och genomförande inom exempelvis komplexa infrastrukturprojekt för att inte riskera oproportionerliga kostnadsökningar, leveransstörningar och ökad administrativ börda.
- Förtydliganden behövs kring definitioner, verifieringskrav och harmonisering med annan relevant produkt- och klimatreglering för att säkerställa förutsebarhet och rättssäkerhet, samt undvika dubbelstyrning och målkonflikter.
- Förordningens krav bör mötas av insatser för stärkt forskning och innovation för att möta ökad efterfrågan på ren teknik och produkter med lågt koldioxidavtryck.
- Åtgärder för effektivisering av administrativa processer välkomnas, men måste utformas utan att kvalitet eller rättssäkerhet äventyras samt med regionalt inflytande och med hänsyn till lokala och regionala förutsättningar.

Bakgrund

Klimat- och näringslivsdepartementet har genom remiss (KN2026/00781) gett Region Stockholm möjlighet att yttra sig över Europeiska kommissionens förslag till Förordningen om industriell acceleration och omställning. Förutom regionledningskontoret har förvaltningen för utbyggd tunnelbana, trafikförvaltningen samt Locum deltagit i framtagande av svaret.

Förordningen syftar till att stärka europeisk tillverkningsindustris konkurrenskraft och motståndskraft genom att bland annat använda offentliga upphandlingsförfaranden för att stimulera europeisk produktion och efterfrågan av produkter med lågt koldioxidavtryck, införa krav vid utländska industriinvesteringar, förenkla och digitalisera administrativa processer samt ställa krav på EU:s medlemsländer att skapa industriella accelerationsområden.

Europas industriella konkurrenskraft är ett prioriterat område enligt Europeiska kommissionens politiska riktlinjer 2024–2029¹. Utveckling av ren teknik och utfasning av fossila bränslen har lyfts som en möjlighet till stärkt europeisk konkurrenskraft i den så kallade Draghi-rapporten² om EU:s konkurrenskraft och Letta-rapporten³ om EU:s inre marknads framtid. Rapporterna lade grunden till EU:s *konkurrenskraftskompass*⁴,

¹ von der Leyen, U. Europas val – Politiska riktlinjer för nästa europeiska kommission 2024-2029, 18 juli 2024.

² Draghi, M. *Den europeiska konkurrenskraftens framtid*, 2024

³ Letta, E. *Mycket mer än en marknad*, 2024.

Europeiska kommissionens strategiska ramverk för stärkt konkurrenskraft. Europeiska kommissionen aviserade 26 februari 2025 i meddelandet *Given för en ren industri – en gemensam färdplan för konkurrenskraft och fossilfrihet* att en förordning för industriell acceleration skulle presenteras under 2026.

Den 4 mars 2026 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till förordning om industriell acceleration och omställning. Förordningen innehåller bland annat målet att EU:s tillverkningsindustri ska utgöra minst 20 procent av EU:s BNP till år 2035, och beräknas av Europeiska kommissionen bevara och/eller skapa 150 000 jobb inom strategiskt viktiga industrisektorer. Förslaget väntas behandlas av Europeiska rådet och Europaparlamentet under 2026.

Förordningen om industriell acceleration och omställning (Industrial Accelerator Act, COM (2026/956))

För att stärka konkurrenskraften och motståndskraften för EU:s tillverkningsindustrier i allmänhet, och energiintensiva industrier, nettonollindustrier samt fordonsindustrin i synnerhet, syftar förordningen om industriell acceleration och omställning till att åtgärda tre huvudsakliga problem:

- Sårbara värdekedjor inom strategiska sektorer och för strategiska teknologier förhindrar etablering och uppskalning av produktion inom EU
- Låg efterfrågan för industriprodukter med lågt koldioxidavtryck hindrar investeringar i industriteknologisk utveckling och produktion
- Långa och fragmenterade tillståndsprocesser höjer risken för investeringar och minskar tillgången till kapital, vilket hämmar uppskalning av rena industriteknologier inom EU

Förordningen föreslår huvudsakligen åtgärder inom fyra områden, uppdelade i separata kapitel:

Kapitel II: Krav gällande förenklade administrativa förfaranden

Innehåller bland annat krav på medlemsstater att skapa en nationell kontaktpunkt för tillståndsproceduren och att nyttja den europeiska företagsplånbok som Europeiska kommissionen nyligen presenterat som lagförslag för att samla information om ärenden digitalt.

⁴ Europeiska kommissionen. *En konkurrenskraftskompass för EU*, 29 januari 2025.

Detta ska bland annat innebära högre grad av digitalisering, automatiserad vidarebefordran av information till berörda myndigheter och tidsfrister för besked om kompletteringar.

Kapitel III: Krav gällande ursprung och koldioxidavtryck för vissa produkter i offentliga upphandlingar och offentliga stöd

Innehåller bland annat krav på att offentliga aktörer vid upphandling ska tillämpa krav på unionsursprung och/eller krav på lågt koldioxidavtryck för produkter av stål, aluminium och betong/murbruk, samt produkter för elektrifierade fordon.

I offentliga upphandlingar ska exempelvis krav ställas på att minst 25 procent av stål för byggnader, infrastruktur och fordon har lågt koldioxidavtryck. Samma andel gäller för aluminiumprodukter, med tillägg att 25 procent ska komma från EU (eller motsvarande). Betong/murbruk inom samma användningsområden ska fem procent ha lågt koldioxidavtryck samt unionsursprung (eller motsvarande). Upphandling av elektriska fordon har separata regler för fordonsbatteriet och resten av fordonet. Undantag från kvoterna medges vid avsaknad av lämpliga leverantörer samt om reglerna innebär oproportionerliga kostnader eller signifikanta förseningar.

Definitionen av lågt koldioxidavtryck ska fastslås i delegerade akter, harmoniserat med annan relevant lagstiftning. Unionsursprung definieras huvudsakligen som att produkten tillverkats inom EU, eller i ett land som EU ingått frihandels- eller tullunionsavtal med.

Kapitel VI: Krav gällande utländska direktinvesteringar

Innehåller bland annat begränsningar för utländska direktinvesteringar över 100 miljoner euro av aktörer från länder som äger mer än 40 procent av den globala tillverkningskapaciteten inom berörd sektor. Sektorerna som berörs gäller tillverkning av batterier, solcellsteknik, renodlade elfordon, laddhybridfordon, bränslecellsfordon och utvinning/förädling/återvinning av kritiska råmaterial.

För att berörda investeringar ska godkännas ställs bland annat krav på högsta utländska ägarandel, europeiskt ägande av immateriella rättigheter och lägsta andel anställda EU-medborgare.

Kapitel V: Krav gällande inrättande av accelerationsområden

Innehåller bland annat krav på EU:s medlemsländer att inrätta geografiskt avgränsade industriella accelerationsområden för strategiskt viktiga

sektorer (energiintensiva industrier, nettonollindustrier och fordonsindustri) där så är lämpligt.

Accelerationsområdena föreslås omfattas av på förhand upprättade grundtillstånd för att påskynda etablering av nya industrier. Medlemsländerna föreslås även genomföra åtgärder för att främja industriprojekt inom området, exempelvis genom energibehovsanalyser och stöd till forskning och innovation.

Kapitel VI: Revidering av EU-förordningen om nettonollindustri

Gäller bland annat krav vid offentliga upphandlingar gällande unionsursprung vid inköp av vissa nettonolltekniker, samt krav på unionsursprung gällande offentliga stöd till byggande av bland annat kärnkraft. Innehåller även begränsningar av högriskleverantörers funktioner inom strategiskt viktiga sektorer.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm välkomnar förordningens generella syfte att stärka EU:s konkurrenskraft och motståndskraft genom att stödja den gröna och digitala omställningen samt påskynda utfasningen av fossila bränslen. Transportsektorn samt bygg- och anläggningssektorn bidrar idag till en stor andel av EU:s totala utsläpp, och åtgärder som stärker möjligheterna att nå uppsatta klimatmål och samtidigt stärka EU:s industriella konkurrenskraft inom sektorer som innefattar ren teknik välkomnas. Utfasning av fossila bränslen och minskning av växthusgasutsläpp bidrar också till att stärka EU:s motståndskraft genom att minska beroendet av icke förnybar energi och lindra effekterna av klimatförändringar.

Region Stockholm är en av Sveriges största inköpsorganisationer. Förordningens föreslagna bestämmelser kring materialanvändning och materialursprung i byggnader, infrastruktur och fordon väntas ha direkt påverkan på Region Stockholms upphandlingar och verksamhet. Region Stockholm ansvarar för flertalet större infrastrukturprojekt, bland annat utbyggnaden av Stockholms tunnelbana. Region Stockholm ansvarar även för Stockholms läns kollektivtrafik, inom vilken all busstrafik ska övergå till eldrift senast 2035. Region Stockholm äger även Locum AB, som är en av Sveriges största fastighetsförvaltare.

Region Stockholm ser offentliga upphandlingar som ett viktigt verktyg för offentlig sektor att kunna stödja utvecklingen och implementering av innovativa och hållbara lösningar, och ser positivt på ambitionen att stärka marknaden för utsläppsnåla produkter. Förordningens styrmodell behöver dock ta större hänsyn till hur stora och komplexa infrastrukturprojekt

faktiskt genomförs. I stora infrastrukturprojekt behöver materialkrav kunna tillämpas tydligt och proportionerligt trots långa ledtider, stora materialvolym, etappindelning och indirekta materialinköp via entreprenörer. Annars finns risk att ett i grunden relevant materialstyrmedel blir svårt att omsätta i projektens faktiska genomförande.

Region Stockholm ser en överhängande risk för att föreslagna bestämmelser om användning av material med lågt koldioxidavtryck och begränsningar gällande materials ursprung kan skapa marknadsstörningar som riskerar att innebära oproportionerliga prisökningar och/eller signifikanta leveransförseningar ifall produktionen inte ökar i takt med efterfrågan. Detta skulle kunna motverka förordningens syfte genom svagare konkurrens i upphandlingar, högre riskpåslag från anbudsgivare, sämre leveranssäkerhet och ökad administrativ belastning.

Region Stockholm betonar att förordningens krav bör bedömas utifrån faktisk upphandlingsbarhet, leveransförmåga och konkurrens i offentlig upphandling, inte bara utifrån om produkter finns på marknaden i teorin. För stora infrastrukturprojekt är det inte tillräckligt att en produkt eller materialkategori finns på marknaden i princip utan om den är faktiskt upphandlingsbar i rätt kvalitet, mängd, tid och geografiskt sammanhang, samt genom tillräckligt många leverantörskedjor för att konkurrensen ska kunna upprätthållas i praktiken. I tillägg till detta bör tillräcklig tid ges för anpassning för marknadsaktörer innan ikraftträdande. Implementering bör ske varsamt och gradvis, och effektiva säkerhetsventiler behövs i de fall materialbrist riskerar att orsaka stora kostnadsökningar eller förseningar i exempelvis infrastrukturprojekt eller upphandlingar av fordon.

Region Stockholm anser att förordningens krav och kopplingar till annan relaterad lagstiftning behöver klargöras för att säkerställa förordningens rättssäkerhet och praktiska användbarhet. Rättssäker tillämpning förutsätter en tydlig och tidsmässigt samordnad utveckling mellan denna förordning, byggproduktförordningen, ekodesignförordningen samt kommande delegerade och genomförandeakter. Detta är särskilt viktigt i offentlig upphandling, där krav behöver vara tillräckligt tydliga redan när förfrågningsunderlaget tas fram och när anbud ska lämnas, inte först senare genom kompletterande reglering. Särskilt viktigt är att definitioner av lågt koldioxidavtryck, metoder för beräkning samt krav på verifiering och dokumentation utvecklas på ett sätt som gör reglerna förutsebara och användbara i offentlig upphandling inom bygg- och anläggningsbranschen. Annars finns risk för bristande förutsebarhet i kravställningen, svårigheter

att säkerställa likabehandling i anbudsutvärderingen och otillräcklig verifierbarhet i kontraktsuppföljningen.

Region Stockholm ser även risker med att bestämmelser för verifiering av kravefterlevnad inte specificeras i förordningen. Verifieringsmodeller behöver vara tydliga, proportionerliga och administrativt hanterbara, särskilt i projekt där kraven ska omsättas genom flera entreprenad- och leverantörsled. I stora infrastrukturprojekt finns ofta en lång svans av komponenter och produkter som var för sig bidrar marginellt till projektets totala klimatpåverkan, men som kan kräva betydande administrativa resurser om varje del ska följas upp med hög dokumentationsgrad. Förordningens genomförande bör möjliggöra ett mer materialitetsbaserat och proportionerligt arbetssätt, där hög detaljeringsgrad reserveras för de material och produktgrupper som har störst betydelse för projektets klimatavtryck.

Region Stockholm stöder åtgärder som förenklar företags- och industrietableringar genom ökad digitalisering och effektivisering av administrativa processer, utan att processernas kvalitet eller rättssäkerhet äventyras. Region Stockholm anser dock att den materialstyrning som föreslås i förordningen måste förtydligas och samordnas med resultatstyrning i annan befintlig produkt- och klimatreglering för exempelvis byggnader och infrastruktur. God samordning kan bidra till att bygga marknad för de lågkoldioxidmaterial som behövs för att sänka den totala klimatpåverkan i både byggnader och infrastrukturprojekt. Fragmenterad och oharmoniserad lagstiftning riskerar dock att orsaka dubbelstyrning, och i värsta fall målkonflikter mellan IAA:s materialkvoter och projektens arbete för att optimera total klimatprestanda utifrån konstruktion, design, logistik och materialval i ett livscykelperspektiv.

Som regionalt utvecklingsansvarig anser Region Stockholm att det är viktigt att de föreslagna åtgärderna motsvaras av tillräckliga investeringar i forskning och innovation för att möta ökad efterfrågan. Framväxande europeiska marknader för nettonolltekniker och produkter med lågt koldioxidutsläpp behöver vara globalt konkurrenskraftiga för att skapa långsiktigt hållbar tillväxt, resurseffektivitet och arbetstillfällen utan oproportionerliga kostnadsökningar. Strategiskt viktiga tekniker spelar en viktig roll i den konkurrenskraften och behöver satsas på. Tillräckliga förutsättningar för forskning och innovation är avgörande för utvecklingen av ren teknik och lösningar för stärkt resurseffektivitet samt minskat koldioxidavtryck, både för akademien och för näringslivets aktörer. Särskilt mindre företag inklusive underleverantörerna behöver extra stöd i att kunna hänga med i den gröna och digitala omställningen. Dessa företag

saknar ofta egna forsknings- och innovationsresurser och kan gynnas av olika typer av samverkansinitiativ. Som Europas mest innovativa region med ledande forsknings- och innovationsaktörer samt starka tillverkande industrier bidrar Stockholmsregionen med viktiga forsknings- och innovationsinsatser till hela Europas konkurrenskraft.

Region Stockholm välkomnar generellt åtgärder som förbättrar förutsättningarna för att gå från innovation och utveckling till produktion. Accelerationsområden kan gynna industrier med hög utvecklingstakt, men inrättande av dessa områden bör inte ske på bekostnad av generella förbättringar av förutsättningar för effektiva industrietableringar.

Stockholmsregionen har ett rikt och diversifierat näringsliv med flertalet geografiskt utspridda innovationskluster och centra för konkurrenskraftig tillverkningsindustri, och effekterna av geografiskt begränsade accelerationsområden inom eller utom Stockholmsregionen är oklara. Stockholmsregionens industrier är också en del av ett större industrikluster i Östra Mellansverige/Mälardalen där produktion, forskning och innovation har många funktionella band. Den storregionen har bland annat en tredjedel av alla inställda inom fordonsindustrin i Sverige. Regionalt inflytande, tillvaratagande av lokal och regional kompetens samt beaktande av regionala förutsättningar är avgörande för att analysera konsekvenser och att säkerställa att åtgärder får avsedd effekt.

Ekonomiska konsekvenser

Beslut i enlighet med regiondirektörens tjänsteutlåtande bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag

1. Remiss Europeiska kommissionens förslag till Förordningen om industriell acceleration och omställning (Industrial Accelerator Act, COM (2026/956))

Beslutsexpediering

1. Klimat- och näringslivsdepartementet